

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду
Б е о г р а д, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду
Б е о г р а д, Косанчићев венац 29

Предмет: Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

ИНТЕРПРЕТАТИВНИ ПРИСТУП
СОНАТАМА ЗА КЛАВИР И ВИОЛОНЧЕЛО ЛУДВИГА ВАН БЕТОВЕНА
КРОЗ ВИЗУРУ ПОКРЕТА ИСТОРИЈСКИ ИНФОРМИСАНОГ ИЗВОЂАШТВА

Кандидаткиња: Јована Радовановић

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Јована Радовановић је пријавила тему бр. 02-14-13/20 од 19. јуна 2020. године докторског уметничког пројекта под називом: „Интерпретативни приступ Бетовеновим сонатама за клавиру и виолончело кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва“.

На предлог Катедре за камерну музику бр. 01-1012/20 од 3. јула 2020. године, Веће Факултета на седници од 3. јула 2020. године донело је одлуку бр. 01-1058/20 од 7. јула 2020. године о именовану Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу:

мр Ладислав Мезеи, редовни професор,
др ум. Јасна Туцовић, редовни професор, и
мр Чедомир Николић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

Веће Факултета на седници од 7. септембра 2020. године донело је одлуку бр. 01-1294/20 од 8. септембра 2020. године о усвајању позитивног Извештаја бр. 01-1222/21 од 1. септембра 2020. године Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта и

одобравању теме докторског уметничког пројекта под измењеним називом: „Интерпретативни приступ сонатама за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва“.

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници од 24. септембра 2020. године донео је одлуку бр. 7/386 од 6. октобра 2020. године (бр. 01-1810/20 од 13.10.2020. године) о одобравању рада на реализацији докторског уметничког пројекта. За ментора на изради докторског уметничког пројекта именована је др ум. Јасна Туцовић, редовни професор.

На основу обавештења ментора бр. 01 - 1210/23 од 20. јуна 2023. године и предлога Катедре за камерну музику бр. 01-1210/2-23 од 28. јуна 2022. године, Веће Факултета на седници одржаној 03. јула 2023. године донело је одлуку бр. 01-1210/3 -23 од 04. јула 2023. године о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Јоване Радовановић под називом: „Интерпретативни приступ сонатама за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва “ у саставу:

др ум. Теа Димитријевић, редовни професор, председник Комисије,

др ум. Јасна Туцовић, редовни професор, ментор

др ум. Дејан Суботић, редовни професор,

др ум. Соња Лончар, ванредни професор,

мр Ладислав Мезеи, редовни професор у пензији.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Јована Радовановић (1985) рођена је у Крагујевцу, у коме је стекла основно и средње музичко образовање у класи проф. Наталије Томић. Добитница је значајних награда на бројним домаћим и интернационалним такмичењима у Србији и иностранству у солистичким категоријама и као члан камерних ансамбала. Студије уписује на Националној музичкој академији Украјине „П.И.Чајковски” у Кијеву у класи проф. Јурија Кота, које завршава 2007. године са највишим оценама. Због свих успеха током студија награђена је почасном дипломом Академије. Исте године уписује мастер студије и

завршава их 2008. године. Од стручне комисије Националне музичке академије Украјине добија препоруку за уписивање највишег степена студија за извођачке уметности – Клавир, које је 2011. године и завршила. Своје професионално извођачко усавршавање наставља у октобру 2014. године када уписује докторске студије у области камерне музике на Факултету музичке уметности у Београду, у класи проф. Зорице Петковић, а које наставља у класи проф. др ум. Јасне Туцовић. На истом факултету је од 2020. године и на докторским студијама у области клавира у класи проф. др Дубравке Јовичић и проф. мр Дејана Синадиновића. Од почетка школовања па све до данас сарађивала је са признатим и еминентним пијанистима и музичким педагозима као што су: Јуриј Кот (Украјина), Валериј Сигаљевич (Француска), Ирина Алексејчук (Украјина), Жења Аубакирова (Казахстан), Иван Кучер (Украјина). Своју педагошку каријеру је започела 2008. године у Музичкој школи „др Милоје Милојевић” у Крагујевцу коју од 2010. године проширује и наставља на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу, где сада предаје у звању редовног професора за ужу уметничку област Клавир. До сада су њени ученици и студенти освојили преко 60 награда, углавном специјалних и првих, на републичким и међународним такмичењима. Више пута је учествовала у раду жирија на пијанистичким такмичењима у Београду, Шапцу, Аранђеловцу, Врању. Снимала је музичке нумере за два филма. Филм „Кнежев арсенал – од војне до креативне индустрије“ у продукцији Радио телевизије Крагујевац и „Упознајте Корнелија“ у продукцији Радио телевизије Србије. Уметничку каријеру активно гради како на простору Србије тако и у иностранству. Остварила је око сто шездесет наступа и концерата у Македонији, Украјини, Француској, Белгији, Луксембургу, Швајцарској, Немачкој, Кипру, Црној Гори и Босни и Херцеговини.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА – ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Анализа писаног рада

Писани део докторског уметничког пројекта кандидаткиње Јоване Радовановић „Интерпретативни приступ сонатама за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена кроз

визуру покрета историјски информисаног извођаштва“ је садржајан, језички и технички беспрекоран текст на 145 страна. После Апстракта на српском и енглеском језику, садржи Увод, осам поглавља, Закључак и Списак коришћене литературе.

У Уводу су јасно дефинисани предмет, циљ и методе уметничког истраживања, као и структура рада. Изабравши за предмет свог истраживања интерпретативни приступ интегралном сонатном опусу Лудвига ван Бетовена за ансамбл клавира-виолончело, који чини пет соната, кандидаткиња у Уводу одмах дефинише и специфичност своје истраживачке позиције, а која подразумева ослањање на праксу историјски информисаног извођаштва. Сагласно овоме, у првом поглављу кандидаткиња поставља оквире свог истраживачког приступа објашњавајући основне постулате покрета историјски информисаног извођаштва и дајући пресек развоја извођачких пракси до данас.

Друго поглавље рада је посвећено нотним изворима дела у фокусу истраживања, а у складу са претходно декларисаним значајем који аутентични ауторски нотни текст има за приступ који подразумева историјски информисано извођаштво. У наредних пет поглавља кандидаткиња примењује овакав приступ на Бетовенове сонате за клавир и виолончело и детаљно анализира какве практичне последице на њих има у вези са пет кључних интерпретативних чинилаца: динамику, акцентуацију, артикулацију, темпо и орнаментацију. Свако од ових поглавља садржи потпоглавља у којима се објашњава како се третман ових интерпретативних чинилаца развијао кроз историју до Бетовена, а потом како се он односио према истима, а на основу доступних извора. Осмо поглавље посвећено је специфичностима обликовања клавирске деонице у овим сонатама, а које произилазе из познавања развоја техничких карактеристика инструмента.

У Закључку кандидаткиња сумира резултате свог уметничког истраживања које је остварено са циљем одређивања смерница ка савременом тумачењу Бетовенових соната за клавир и виолончело кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва. Списак коришћене литературе обухвата 48 референтних јединица на српском, руском, енглеском и немачком језику, као и списак 21 референтног нотног издања коришћеног у раду.

У свом раду кандидаткиња је користила историјски метод истраживања заснован на хронологији, развоју и последици, као и аналитички и компаративни метод.

Анализа јавне уметничке презентације

Јавна уметничка презентација у оквиру докторског уметничког пројекта Јоване Радовановић „Интерпретативни приступ сонатама за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва“, одржана је у Великој сали Факултета музичке уметности у Београду 4. јула 2023. године. У дуу са виолончелистом Филипом Томићем, кандидаткиња је извела три сонате за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена:

Сонату за виолончело и клавир бр. 1 Еф-дур оп. 5 бр. 1

Сонату за виолончело и клавир бр. 3 А-дур оп. 69

Сонату за виолончело и клавир бр. 5 Де-дур оп. 102 бр. 2

Током око 70 минута дугог програма, дуо Радовановић-Томић је слушаоце „провео“ кроз три фазе Бетовеновог стваралаштва, демонстрирајући различите нијансе звучности сваке од њих. Изузетно виртуозна Соната оп. 5 бр. 1 изведена је са лепршавошћу и бриљантношћу која одговара раном Бетовену. У Сонати оп. 69 је врло пажљиво и избалансирано изнесен дијалог инструмената у складу са њиховим редефинисаним, равноправним односом у дуу. У Сонати оп. 102 бр. 2 ансамбл проширује тонску и изражајну палету, проналазећи посебне *mezza voce* нијансе за други став сонате. Изузетно сложена fuga (последњи став Сонате оп. 102. бр. 2) је драматуршки снажно обједињена у извођењу – у њој извођачи показују своју способност вођења мисли и динамичке градације на дуге стазе, тако да кулминација убедљиво наступа у последњем одсеку кроз кумуловање звука дуготрајних трилера у обе деонице, над којима се износе фрагменти теме у вишегласју.

Током читавог извођења оба извођача се са великом прецизношћу односе према артикулацији, акцентуацији и динамици, демонстрирајући своју високу извођачку културу и информисаност. Однос звука на вертикали ансамбла је увек добро постављен, а тонске нијансе, које укључују употребу педала у клавирској деоници и вибрата у деоници виолончела су пажљиво одмерене и примењене у складу са оним за шта се кандидаткиња

залаже у писаном раду. Коначно, јавна уметничка презентација је оставила снажан утисак на слушаоце као резултат добро интелектуално осмишљеног концепта који је спроведен у дело са великом извођачком енергијом, храброшћу и осетљивошћу.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА И КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Писани део докторског уметничког пројекта кандидаткиње Јоване Радовановић представља изузетно вредно и информативно штиво за извођаче Бетовенове музике уопште, а пре свега за оне који приступају извођењу његових соната за клавир и виолончело. Кандидаткиња је, пре свега, ослањајући се на врло квалитетан избор литературе, сабрала бројне важне информације у вези са извођачким праксама, омогућавајући тако читаоцу да на једном месту стекне целовит увид у њихов развој кроз историју до и за време Бетовеновог живота. Овај писани рад одликује кохерентност излагања и доследност у спровођењу истраживачких поступака. Нарочито детаљно, готово са научничким приступом, је спроведена дедукција у вези са одређивањем одговарајућих темпа за све појединачне ставове соната, а веома значајни закључци су дати и у вези са извођењем украса.

Избор три сонате (оп. 5 бр. 1, оп. 69. и оп 102 бр. 2), као репрезентата три периода Бетовеновог стваралаштва, за извођење на јавној уметничкој презентацији, омогућио је кандидаткињи да практично представи закључке из писаног рада, а који се односе на обликовање интерпретације у складу са аутентичним извођачким праксама и карактеристичним Бетовеновим музичким стилем, који је и сам еволуирао током његовог живота.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Јоване Радовановић констатује да јавна уметничка презентација и писани део докторског уметничког пројекта представљају значајан допринос уметничкој области камерно-музичке извођачке праксе, те да у потпуности одговарају захтевима докторских уметничких студија. Посебна вредност пројекта лежи у примени праксе историјски информисаног извођаштва на

сонате за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена. У писаном делу пројекта Јована Радовановић је темељно и доследно истражила како се овакав извођачки приступ одражава на обликовање интерпретације наведених соната, а својим извођењем три сонате на јавној уметничкој презентацији убедљиво представила једно „пречишћено“ историјски информисано виђење ових капиталних дела. Јавна уметничка презентација докторског пројекта Јоване Радовановић је била узбудљив уметнички доживљај за слушаоце и кандидаткиња се на њој приказала као врстан, образован, префињен пијаниста и камерни музичар.

Комисија једногласно позитивно оцењује завршни докторски уметнички пројекат под називом „Интерпретативни приступ сонатама за клавир и виолончело Лудвига ван Бетовена кроз визуру покрета историјски информисаног извођаштва“ кандидаткиње Јоване Радовановић и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да га прихвати и одобри његову одбрану.

Београд, 02.11.2023. године

КОМИСИЈА:

др ум. Теа Димитријевић, редовни професор ФМУ, председник Комисије

мр Ладислав Мезеи, редовни професор ФМУ у пензији

др ум. Јасна Туцовић, редовни професор ФМУ, ментор

др ум. Дејан Суботић, ванредни професор ФМУ

др ум. Соња Лончар, ванредни професор ФМУ